

Campusplan

huvudcampus

Umeå universitet kommer tillsammans med berörda intressenter att utarbeta en övergripande Campusplan. I den övergripande campusplanen kommer campusplaner för huvudcampus i Umeå, Norrlands universitetssjukhus, Konstnärligt campus, Skellefteå campus samt Örnsköldsvik campus att ingå.

Campusplanen för Umeå universitet ska fungera som ett beslutsunderlag i den fysiska planeringen. Syftet är att ange ramar och utpeka inriktningen för den fortsatta fastighetsutvecklingen. Planen ska vara långsiktigt hållbar med en tidsaspekt för planeringen dels på kortare sikt, 5-10 år, och på längre sikt, 50 år. Planen för huvudcampus, som detta dokument avser, är resultatet av ett samarbete mellan Umeå universitet och Akademiska Hus.

Campusplanen är indelad i fyra kapitel:

1. Mål, arbetsprocess och organisation
2. Förutsättningar
3. Bärande principer
4. Utvecklingsområden

INNEHÅLL

1. Planeringsprocess	3
1.1 MÅLSÄTTNING	3
1.2 ARBETSPROCESS	3
1.3 ORGANISATION	3
2. Förutsättningar	4
2.1 HUVUDCAMPUS	4
2.2 OMRÅDETS STRUKTUR OCH UTVECKLING	5
2.3 FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN	5
2.4 PLANERING I OMGIVNINGEN	6
3. Bärande principer	8
3.1 HELHET	8
3.2 LÅNGSIKTIGHET	9
3.3 ORIENTERBARHET	11
3.4 ATTRAKTIVA STUDIE-, UNDERVISNINGS- OCH FORSKNINGSMILJÖER	12
3.5 HÄLSA/IDROTT	14
4. Utvecklingsområden	16
4.1 VISION	16
4.2 FRAMTIDEN	17

Bakgrundsinformation och fakta är hämtade från Umeå universitets hemsida samt genom officellt material och kontakter med Västerbottens Läns Landsting, Umeå kommun, Sveriges Lantbruksuniversitet, IKSU sport och Uminova Science Park.

1. Mål, arbetsprocess och organisation

I det första kapitlet kan du läsa om vilka mål campusplanen har, och hur planens arbetsprocess och organisation sett ut.

1.1 MÅL

Campusplanens mål är att skapa miljöer som attraherar, stimulerar och behåller forskare och studenter. Ytterligare ett mål är att erbjuda ett campus med en blandning av utbildning, forskning, entreprenörskap, bostäder, service och rekreation.

Förutsättningar

De dokument som styr planerna är

- den fördjupade översiktsplanen för Universitetsstaden 2013
- Campusplanebeslutet daterat 2012-03-06, Dnr 400-668-12
- Vision 2020 - vision och mål, Dnr 100-394-12.

Området som behandlas utgörs, i huvudsak, av den så kallade kompaktzonen i den fördjupade översiktsplanen för Universitetsstaden 2013. För att planera för kompakt-

zonen har det i tillägg varit nödvändigt att redovisa lösningar och överväganden som ligger utanför detta område.

1.2 ARBETSPROCESS

Arbetet med campusplanen har initialt haft ett övergripande perspektiv där områdets befintliga styrkor och svagheter varit i fokus. Projektet inleddes med en inventeringsfas som lade grunden för det vidare arbetet. Utifrån det har arbetsgruppen bearbetat många framtida förändringar och utvecklingsriktningar. De frågor som framför allt behandlats är dessa:

- Hur utvecklar vi miljön så att den bidrar till en gynnsam kvalitativ utveckling av verksamheten?
- Ska vi planera för andra verksamheter på campus eller delar av campus i enlighet med tankarna för universitetsstaden?

- Hur värnar vi det bebyggda campusområdet och behålla handlingsfrihet inom den?
- Hur hanterar vi den gemensamma utvecklingen med fastighetsägare och andra intressenter?

1.3 ORGANISATION

Projektarbetet har organiserats och drivits av en styrgrupp. Styrgruppen har bestått av representanter för Umeå universitet och fastighetsägaren Akademiska Hus. Umeå universitet har en egen styrgrupp.

Arbetsgruppen har bestått av representanter från styrgruppen samt externa konsulter. De har träffats mellan hösten 2013 och våren 2015. Arbetsgruppen har informerat styrgruppen regelbundet, och haft kontakter med övriga berörda verksamheter.

2. Förutsättningar

Planeringen av det framtida huvudcampus påverkas i första hand av Umeå universitets mål och visioner för sin verksamhet. Arbetet med campusplanen utgår därmed från de fysiska förutsättningarna och universitetets verksamhet. För att förstå de fysiska förutsättningarna behöver man kunskap om huvudcampus historia och utveckling, den kommunala planeringens förutsättningar samt de omgivande aktörernas planering av expansionsytor för sin verksamhet. I det här kapitlet kan du läsa om det.

2.1 HUVUDCAMPUS

Huvudcampus är ett av Sveriges största samlade universitetsområden. Umeå universitet är ett universitet med full bredd.

Vid huvudcampus centralpunkt, universitetsdammen, finns mötesplatsen Universum. Vid universitetsdammen finns också Umeå universitetsbibliotek, som

är det största vetenskapliga forskningsbiblioteket i Norrland.

En stor del av Umeå universitets idrottsundervisning bedrivs på IKSU sport som är en av Europas största friskvårdsanläggningar. Med IKSU sport på huvudcampus blir träningen ett naturligt inslag i studentlivet.

På campusområdet ligger också Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, som bedriver utbildning, forskning och försöksverksamhet inom skogsvetenskap och jordbruksvetenskap.

2.2 OMRÅDETS STRUKTUR OCH UTVECKLING

De första byggnaderna på huvudcampus stod klara under sent 1960-tal efter en utbyggnadsplan av arkitekten Hans Brunnberg. Byggnaderna planerades i kanten av ett vidsträckt parkrum och hade en sammanhållen tegelarkitektur i gult.

Utvecklingsplanen från 1980-talet erbjöd stora utbyggnadsmöjligheter.

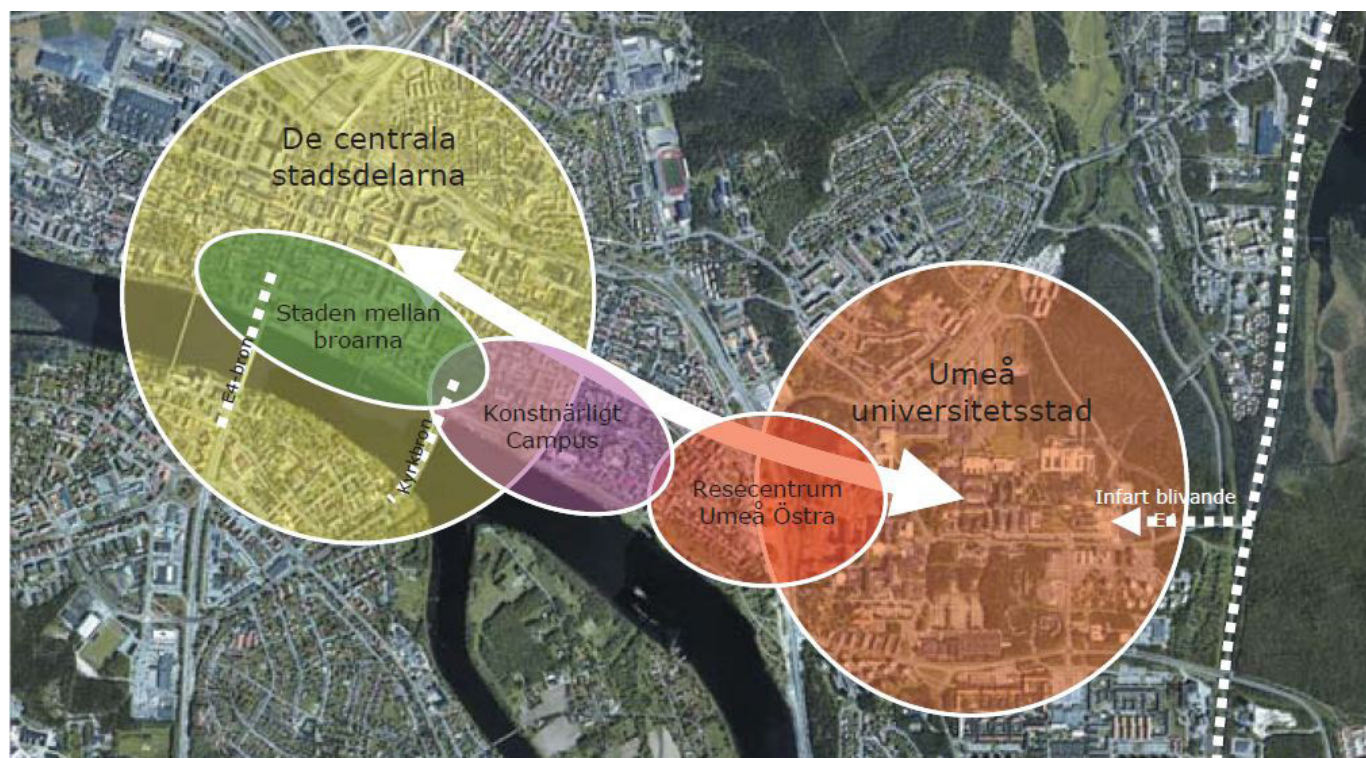
Under denna period förtätades huvudcampus, främst i dess södra delar. Det tidigare tydligt utsträckta parkområdet ändrar nu form. Entréerna in till universitetsområdet planeras om. Det sker som en konsekvens av en ny storskalig kvartersstruktur och ringmatning av trafiken.

2.3 FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN

En fördjupad översiktsplan fungerar som ett tillägg till den översiktsplan som varje kommun är skyldig att upprätta enligt plan- och bygglagen. Den kan ses som ett handlingsprogram som visar hur kommunen ser på markanvändning, vattenanvändning och bebyggelseutveckling i fördjupningsområdet. Den fördjupade översiktsplanen är vägledande när

kommunen upprättar detaljplaner och områdesbestämmelser.

2013 antogs en ny fördjupad översiktsplan för Universitetsstaden. Grundprinciperna innebär att stadsdelen i framtiden ska omformas till ett område med funktionsblandning och med tydlig stadsstruktur. Det innebär utbyggnad med kvartersstruktur och verksamheter i gatuplan som gynnar stadslivet.

2.4 PLANERING I OMGIVNINGEN

Norrlands Universitetssjukhus

Nära huvudcampus ligger Norrlands universitetssjukhus (NUS) som är ett universitets- och undervisningsjukhus. Här har Umeå universitet också verksamhet. NUS spelar en betydelsefull roll för utbildningen av sjukvårdspersonal i norra Sverige. Här bedrivs studentpraktik och kvalificerad forskning inom olika profilmråden. Sjukhuset har tre huvuduppgifter: att bedriva kvalificerad sjukvård, forskning och undervisning. Uppdraget innefattar krav på hög kompetens, avancerad teknisk utrustning och krav om att kunna erbjuda regionsjukvård åt patienter med sällsynta och komplicerade sjukdomar och skador.

Landstingets fastighetsplan (2014) redovisar en framtida utveckling där sjukhusområdet delas in i olika verksamhetsområden:

- Öron, näsa, hals, tand och käke
- Forskning, undervisning och lab
- Operation
- Vård
- Service

Verksamhetsområdet forskning, undervisning och lab lokaliseras geografiskt nära Umeå universitet.

Tänkbara exploateringsytor för denna verksamhet är längs Gösta Skoglunds vägs södra sida. Området bör, enligt kommunens fördjupade översiktsplan, utvecklas till en tät klassisk stad med kvartersbebyggelse i fyra till sex våningar med byggnader i kvartersgräns.

Studentbostäder

I dag ligger närbelägna studentbostäder i stadsdelarna Berghem, Nydalahöjd, Lilljansberget och Ålidhem. Det planeras ytterligare studentbostäder på Lilljansberget i anslutning till huvudcampus. I samma område är under uppförande en förskola och en gymnasieskola.

IKSU sport

IKSU sports verksamhet har vuxit successivt genom åren och den ursprungliga anläggningen har under åren byggts om och till för att möta verksamhetens behov. Anläggningen har i dag tre möjliga expansionsriktningar i norr, väster och öster.

Sveriges lantbruksuniversitet

SLU har nyligen byggt till, och ser inget behov av ytterligare ytor inom de närmaste 5-10 åren. I campusplanen möjliggörs expansion i anslutning till befintlig verksamhet. I anslutning till byggnaden finns ett skogsparti, Framtidsskogen, med olika biotoper som i viss utsträckning används som ett laboratorium och som demonstrationsyta. Framtidsskogen har i dagsläget inte någon exakt utbredning, men hänsyn ska tas till skogens bevarande och utveckling.

Fakulteten för skogsvetenskap finns på campus, och därmed finns rika möjligheter för samverkan mellan SLU och Umeå universitet. Bland annat drivs den framgångsrika centrubildningen Umeå Plant Science Centre med lika delaktighet från de två universiteten.

Uminova Science Park (USP)

I kommunens fördjupade översiktsplan från 2013 möjliggörs en sammanhållen expansion av kunskapsintensiva utvecklingsföretag längs båda sidor av Gösta Skoglundsväg.

Uminova Innovation AB har på uppdrag av sina ägare (bl a Umeå universitets helägda holdingbolag, Uminova Holding AB) tagit fram en långsiktig strategi för hur området ska utvecklas på 3, 5, 10 och 20 års sikt. I strategin framgår följande centrala framgångsfaktorer för den vidare fysiska utvecklingen av USP:

- öka integreringen inom Universitetsstaden och stärka kopplingen

mot IKSU, Konstnärligt campus samt stadskärnan

- samla de i dag utspridda verksamheterna inom området och bygga ihop USP
- säkerställa tillgången på ändamålsenliga lokaler och mötesplatser för områdesanknutna företag.

3. Bärande principer

De bärande principerna för att utveckla campusområdet är:

- helhet
- långsiktighet
- orienterbarhet
- attraktiva studie-, undervisnings- och forskningsmiljöer
- hälsa och idrott.

I det här kapitlet går vi igenom vad principerna innebär och hur man kan följa dem i praktiken.

3.1 HELHET

Helhetsbegreppet innefattar utvecklingen av en campusmiljö som svarar mot behovet av institutionslokaler och lärmiljöer. Det innefattar också studenternas och personalens sociala behov och områdets förmåga att vara attraktivt även under kvällar och helger. Helhet inbegriper dessutom beredskap för de framtida behov av lokaler som kan uppstå i verksamheten, och beredskap för att kunna förändras och svara mot behoven och värderingarna hos framtidens unga människor.

Rekommendationer

För att åstadkomma en helhet på campusområdet bör man:

- utveckla en komplett, trygg och tillgänglig campusmiljö, med närhet till boende, arbete, service och rekreation
- utveckla kontakten och samspelet med intilliggande verksamheter och centrala Umeå genom att möjliggöra en förbättrad, attraktiv och hållbar förflyttning
- främja hållbara transportsätt som gång-, cykel- och kollektivtrafik
- öka funktionsblandningen genom att förtäta campus med bostäder och service
- utveckla vistelsemiljöer av olika karaktär.

Utvecklingstrender

De minskande geografiska avstånden gör i dag hela världens lärmiljöer tillgängliga för studier. Det blir då viktigt för lärosätena att vara attraktiva och kunna svara mot studenternas behov och preferenser. Det är viktigt att ha beredskap för snabba omställningar samtidigt som planeringen är långsiktig. Ett stort universitet måste också ha markreserver för att kunna svara på verksamhetens efterfrågan av lokaler och andra faciliteter.

I Norden har man utvecklat högskolemiljöer genom att fokusera på institutioner och lokaler för kärnverksamheten. Områdena har därmed blivit tämligen homogena och har problem med ödslighet och otrygghet kvällar och helger. I stora delar av världen har man i stället planerat campus som egna små enklaver med verksamhetslokaler, bostäder, service, rekreation etc. I en ny nordisk modell bör de två principerna kunna förenas till campusområden som erbjuder

er större variation och service än i dag, men där man också nyttjar och samspelar med den omgivande stadens service och faciliteter.

Nuläge

Umeå universitet följer campusuniversitetets planeringsprincip. Här saknas dock den helhet som omfattas i begreppet campusuniversitet för funktioner och utbud. Funktionsblandningen är begränsad. De verksamheter som finns på området är mest administration, undervisning och forskning med ett visst serviceutbud i anslutning. Bostäder saknas i dag helt på campusområdet och varje höst är det stor brist på studentlägenheter för studenterna vid huvudcampus. Boende i området är också en viktig förutsättning för serviceutbudet på huvudcampus.

Även när det gäller omgivande trafiksystem saknar campusområdet del av den större omgivande helheten. Campusområdets trafikmatning sker i områdets ytterkanter från omgivande trafikleder som skapar en ring runt området. Det innebär att trafikströmmarna i området sker på gång- och cykelvägar vilket skapar begränsat med liv och rörelse sett över dygnet.

Kollektivtrafiken, som trafikerar de större trafiklederna, bidrar inte heller till att skapa rörelse i området. Hållplatserna för kollektivtrafik ligger därmed också långt från områdets hjärta. Sammantaget påverkas miljön på campusområdet negativt av dessa förutsättningar och det ger en ödslig miljö som upplevs som otrugg kvällstid.

Framtid

Det finns inom kompaktzonen expansionsytor motsvarande ytterligare ett huvudcampus. Campusplanens vision är att utveckla en komplett universitetsmiljö med närhet till boende, arbete, service och rekreation. För att man ska kunna åstadkomma det pekar campusplanen ut framtida utvecklingsområden (se kapitel 4). Dessa bör förtätas med funktioner som sak-

nas eller endast finns i begränsad omfattning, till exempel studentbostäder och service. Behovet av parkeringsytor överses kontinuerligt. För ökad effektivitet, service och variation bör huvudcampus även utvecklas för bättre kontakt och samspel med såväl intilliggande verksamheter som centrala Umeå. Särskilt angeläget är att planera för hur man lättare kan förflytta sig mellan olika målpunkter.

En mer varierad campusmiljö gynnar också nya flöden och mer kompakta miljöer. Det kan röra sig om etablering av nya noder och mötesplatser både ute och inne för studenter och personal. Genom medvetna satsningar i utvecklingsområdena kan miljöer av olika karaktärer renodlas. Mötesplatser med aktivitet, liv och rörelse styrs till zoner där detta är lämpligt och

andra miljöer utvecklas för koncentration och stillhet.

Områdets förmåga att vara attraktivt även kvällar och helger stärks då människor bor, vistas och får fler av sina sociala behov tillgodosedda i anslutning till huvudcampus. Utvecklingen av en komplett campusmiljö innebär också i sin förlängning att området får större mångfald och variation. Dess tillgänglighet ökar för fler människor som också ges lika möjligheter att vistas i området med en mer levande och trygg miljö som resultat. Som en konsekvens av satsningarna i de utpekade områdena förändras troligtvis rörelsemönstren generellt på campus. Man bör därför se över de viktigaste gång-, cykel- och kollektivtrafikstråken till och från huvudcampus.

3.2 LÅNGSIKTIGHET

Långsiktighet handlar om utveckling med respekt för områdets ursprungliga kvaliteter. För Umeå campusområdes del omfattar det igenkänning och förståelse för den befintliga fysiska miljön och en framtidsutveckling som kan kopplas till universitetets signum. Långsiktighet innebär också att utveckla en hållbar campusmiljö, som tar till vara och hushåller med ändliga resurser.

Rekommendationer

Vidareutveckla kvaliteterna i ursprungsplanen och planera långsiktigt genom att:

- utveckla helheten i parkmiljöerna och i tegelarkitekturen
- koncentrera framtida förtätning till utvalda utvecklingsområden
- utveckla skönhetsvärden vid gestaltning av nya byggnader och platser
- förstärka rummet kring universitetsdammen och dess form genom förtätning
- vid nybyggnader utgå från förutsättningarna energieffektiva byggnader med flexibelt nyttjande, miljöklassning, miljövänlig drift och förvaltning.

Utvecklingstrender

Planeringsbegrepp och trender för planering växlar över tiden. När det gäller universitetsområden har

diskussionen växlat mellan cityuniversitet eller s.k. externt universitet, ofta utifrån principen ”hus i park”. Länge har trenden i Sverige

och Europa pekat mot stad och dynamik, men efterhand har de sammanhållna, gröna campusområdena kommit att uppskattas allt mer utifrån de särskilda värden, som dessa har. En tydlig fysisk identitet går att utveckla till en stark och god miljö. Grönska är en tillgång för välbefinnande och hälsa. Det samlade universitetet ger goda förutsättningar för rationalitet och resursutnyttjande. Genom att fokusera mera på kommunikation och kopplingar mot centrala delar kan man kombinera cityuniversitetets och externuniversitetets fördelar.

En ökad medvetenhet kring hållbarhetsfrågor i samhället generellt påverkar också förväntningarna på universitetens utbildningsmiljöer. Samhället och lagstiftningen ställer krav på allt bättre energieffektivitet och resurssnåla byggnader.

Nuläge

Umeå huvudcampus planerades ursprungligen utifrån tanken om hus i park. På grund av verksamhetens expansion under årens lopp har denna förutsättning fått ge vika i delar av campusområdet, till förmån för kvartersstruktur. Trots detta finns många kvaliteter kvar från ursprungsplanen, till exempel det stora gröna parkrummet med dess sammanhållande funktion genomkorsat av bäcken och rummet kring universitetsdammen.

Bebyggelsen på campus är i dag fortfarande enligt ursprungsplanens tanke likartad i material, struktur och byggnadshöjd. Denna enhetlighet är en kvalitet och en del av huvudcampus signum.

Framtid

Campusplanen föreslår att man vidareutvecklar kvaliteterna i ursprungsplanen och riktar in sig

mot en mera hållbar resursanvändning. För att värna de stora gröna parkrummen som var en del av ursprungsplanen bör man koncentrera framtida förtätning till utvalda utvecklingsområden (se kapitel 4). Vid framtida planering är det speciellt viktigt att ta vara på och utveckla helheten i den gröna miljön och i arkitekturen.

Rummet kring universitetsdammen är en välanvänd social yta för rekreation och kan beskrivas som campusområdets hjärta. Denna miljö bör förstärkas och utvecklas med en tydligare form samt avgränsas mot söder genom förtätning.

Den likartade byggnadshöjden på campusområdet kan varieras något, utan att de ursprungliga kvaliteterna behöver gå förlorade. Nybyggnader eller ombyggnader med campusgemensamma funktioner markeras med hänvisning till typ. Generellt förespråkar vi att man

utvecklar skönhetsvärden när man gestaltar byggnader och platser, och samtidigt tar till vara kvaliteterna i ursprungsplanen. Allt detta sammantaget tjänar till att utveckla och stärka huvudcampus identitet.

När man planerar nybyggnader på campusområdet är det viktigt att rikta in sig mot energieffektiva byggnader med miljöklassning, miljövänlig drift och förvaltning. Det är också viktigt att planera nybyggnaderna för ett flexibelt nyttjande så att funktionen kan ställas om och användas på många olika sätt under byggnadens livscykel. Ytterligare ett sätt att använda resurser effektivt är att utveckla byggnader med campusgemensamma faciliteter.

Bäcken sträcker sig genom det stora gröna parkrummet, och miljön kring vattnet kan utvecklas som vistelseytor med olika karaktärer.

3.3 ORIENTERBARHET

Orienterbarhet behövs för att människor som vistas i en miljö ska kunna förstå hur denna fungerar rent fysiskt och enkelt hitta i den. En miljö med dålig orienterbarhet uppfattas lätt som kaotisk och rörig, medan en miljö med alltför god överblick och orienterbarhet kan uppfattas som tråkig. Orienterbarheten är en viktig del i stadsplanering, där målet är att utveckla spännande och upplevelserika miljöer, som samtidigt är uppfattbara och logiska.

Rekommendationer

Utveckla orienterbarheten på campusområdet och stärk kopplingarna till den omgivande staden på följande sätt:

- förtydliga campusområdets form genom att förtäta ytterområdena
- utveckla lämpliga byggnader till landmärken
- anlägg ett överordnat och separerat gång- och cykelstråk i fyra väderstreck
- etablera fyra huvudangöringar med förbindande huvudgångstråk
- det invändiga huvudgångstråket ovan mark utvecklas med tydliga karaktärsfulla vertikala förbindelsepunkter i strategiska lägen.

Utvecklingstrender

Stadsutvecklingen har under årens lopp påverkats av skiftande planeringsideal som givit fysiska svar på specifika problem. I dag står samhället och stadsplaneringen inför svåra utmaningar där världens städer växer allt snabbare. Framtidens befolkning kommer i hög andel bo i urbana miljöer. Dagens planeringsideal och samhällets svar för en hållbar framtida stadsutveckling är en urban förtätning och en sammanhållen funktionsintegrerad stad. I den framtida staden är det viktigt att satsa på kraftigt förbättrad kollektivtrafik samt gång- och cykelstråk med minskad bilanvändning och ökad tillgänglighet som mål.

Nuläge

Umeå universitet och dess campusområde anlades på 1960-talet enligt tidens rådande planeringsideal. De byggde på en gles, enhetlig bebyggelsestruktur tillsammans med funktions- och trafikseparering. Detta präglar fortfarande i hög grad

den fysiska miljön på campusområdet och dess förhållande till den omgivande staden. Den enhetliga byggnadsstrukturen är en del av huvudcampus signum men har på vissa ställen utvecklats på bekostnad av komplexitet och variation.

De fysiska kopplingarna mellan campusområdet, centrum och omgivande stadsdelar är otydliga. Samtidigt som Umeå universitet och dess campusområde är en viktig tillgång för staden fungerar området i dag delvis som en barriär, skapar otrygghet och begränsar därmed människors naturliga rörelser till fots och på cykel.

I dag möts besökaren av ett stort antal entréer och angöringsplatser som saknar tydlighet och inbördes hierarki. Den rumsliga gränsen mellan de omgivande stadsdelarnas bebyggelse och campusområdets kanter är otydlig. Gång- och cykeltrafiken silas in på huvudcampus där flera gång- och cykelvägar ansluter till campusområdet. Gång- och cykelvägarna har en otydlig övergripande struktur.

Belysning, skyltning och grönsstruktur underlättar inte förståelsen av miljön och förhindrar till och med ibland orienterbarheten på campusområdet. Detta leder sammantaget till att miljön blir svår att uppfatta och orientera sig i.

Miljön på campusområdet karaktäriseras av två kommunikationssystem i olika plan. På markplanet finns utvändiga gångstråk som saknar medveten utformning och bara sammanbinder vissa delar av universitetet. Ovan mark, invändigt löper ett annat system som endast kan hittas av personer väl förtrogna med miljön. Systemen saknar tydliga vertikala kopplingar med trappor och hissar i strategiska lägen.

Framtid

För att utveckla orienterbarheten inom campusområdet och stärka kopplingarna till den omgivande staden föreslår campusplanen en rad framtida förändringar. Den rumsliga gränsen mellan campusområdet och omgivande stadsdelars bebyggelse förtydligas och förstärks genom att man förtätar i ytterområdena. Tydliga huvudangöringar för bil och taxi etableras i norr, söder, öster och väster.

Ett överordnat gång- och cykelstråk utvecklas och genomkorsar campusområdet i nord-sydlig samt öst-västlig riktning. Här föreslås gång- och cykeltrafik separeras för att åstadkomma bättre förutsättningar för de båda trafikslagen genom campusområdet. Gång- och cykelstråken anläggs där det redan i dag finns etablerade stråk men får en mer ändamålsenlig sträckning. Befintliga gångstråk mellan de nya fyra huvudangöringarna utvecklas till huvudstråk. Gång- och cykelstråken samt huvudgångstråken gestaltas så att dess betydelse tydliggörs.

Samordnad översyn av belysning, skyltning och grönstruktur föreslås så att dessa stråk förstärks och understöds av skyltplacering, belysning och ansad grönstruktur.

Orienterbarhet i den yttre miljön kan i framtiden gärna förbättras genom en större höjdmässig variation av den befintliga byggnadsstrukturen. Universitetsgemensamma funktioner skulle kunna utgöra landmärken och därmed underlätta orienterbarheten på området.

Universitetets invändiga horisontella gångstråk föreslås i framtiden få en formell status med medveten utformning och skyltning som underlättar orienterbarheten inom universitetets lokaler. Gångstråken bör i framtiden bli en viktig planeringsförutsättning när man förändrar invändigt, och kopplas till viktiga noder i vertikalled. De vertikala förbindelsepunkterna kan utvecklas till att ge olika delar av området karaktär och kännetecken.

3.4 ATTRAKTIVA STUDIE-, UNDERVISNINGS- OCH FORSKNINGSMILJÖER

Universitetens användning av lokaler förändras sakta men märkbart, sett över en längre tid. I campusplanearbetet är det därför nödvändigt att ha beredskap och förståelse för långsiktiga trender i lokalanvändning.

Universitetens lokalanvändning har gått mot öppnare och mer studiesociala miljöer under de senaste 20 åren. Studenterna uppehåller sig gärna på campus för självstudier och arbete i grupper. Det är av strategisk betydelse för universitetet att studenterna trivs och vill stanna kvar på campus.

Rekommendationer

Skapa funktionella och attraktiva lokaler för studier, undervisning och forskning genom att:

- låta framtida planering av lokaler och campusmiljö präglas av tillgänglighets- och trygghetsperspektiv för att vara attraktiva för olika behov
- utforma behovsanpassade arbetsmiljöer för studenter och personal som innehåller varierande grad av interaktion
- utveckla ökad transparens och visuell kontakt mellan ute och inne i byggnader vid universitetsdammen och huvudstråken
- uppdatera studie- och uppehållsplatser kontinuerligt och anpassa dem till funktionella och estetiska behov
- förbättra de fysiska förutsättningarna för samverkan och innovationsstöd tillsammans med omgivande samhälle.

Utvecklingstrender

Universitetet är en plats för lärande, forskning och möten. Själva lärandet och möjligheten att använda modern pedagogik påverkas, stimuleras och begränsas av den fysiska miljön.

De fysiska och digitala rummen smälter alltmer samman. Metoder för e-lärande har länge setts som tekniker för distansutbildning, men utbildningen på campus använder sig alltmer av samma kunskaper och erfarenheter. Föreläsningar och envägskommunikation på plats kommer att minska. Förberedelse och egen inläsning före lektionerna ger möjlighet till att bättre utnyttja den lärarledda tiden för diskussioner och tillämpningar. Detta ställer nya krav på de fysiska miljöerna, inte minst på inredningen, som måste kunna anpassas för olika pedagogiska upplägg.

Nya former för aktivt lärande väcker ett allt större intresse. Pedagogiken kräver en annan planering av lokaler än den som är vanlig i dag. I den utvecklade formen för aktivt lärande ingår tekniska hjälpmedel som en naturlig del av rummet. Det innebär att gränsen mellan byggnadskonstruktion och digital teknik i viss mån suddas ut och att frågan om gränsdragning för digitala hjälpmedel bör diskuteras redan när man planerar nya lärmiljöer.

Det moderna universitetet stödjer också samverkan med det omgivande samhället och underlättar möten mellan olika aktörer, såväl externa som interna. Ett stort universitet har genom sina forskare och samarbetsprogram ett stort internationellt utbyte. Det intellektuella utbytet kan ske genom personliga eller virtuella möten. Den fysiska miljön ska stödja dessa möten, såväl genom teknisk utrustning

som inspirerande lokaler. Lokaler kan gärna placeras så att många kan se vilka aktiviteter som pågår.

När det gäller personalens arbetsplatser går trenden just nu mot mer öppna miljöer. Denna trend syns dock inte när det gäller lärosätenas arbetsmiljöer. Traditionen är cellkontor med korridorer. Lösningen skapar goda möjligheter till egen koncentration, men kan ha nackdelar när det gäller informationsutbyte och möten. Öppna miljöer ger goda förutsättningar för samarbete och informationsutbyte men kräver stödfunktioner i form av bland annat tysta rum samt ett arbetssätt anpassat för öppna miljöer. Miljöer med kombikontor eller flexkontor utan fasta arbetsplatser är ett annat sätt att organisera mer flexibla arbetsmiljöer, där miljöer väljs utifrån vilka arbetsuppgifter som ska utföras. Mycket arbete kan tekniskt sett göras på distans. Ändå finns det inget som talar för att arbete hemifrån skulle öka. De flesta vill ha en arbetsplats att gå till, träffa kollegor och utbyta erfarenheter.

Nuläge

Universitetet har tidigt investerat i attraktiva studie- och uppehållsplatser, ofta i anslutning till ett café eller en restaurang. Detta har varit framgångsrikt och uppskattas av studenterna. Andelen attraktiva studieplatser i anslutning till miljöer för koncentration och avskildhet har dock inte utvecklats i samma omfattning, och här finns framtida förbättringsbehov.

Umeå universitet har länge varit en föregångare i sitt arbete med ny pedagogik, nya pedagogiska hjälpmedel och inte minst en blandning av fysiska och virtuella möten. Det finns även en lång tradition av forskning kring frågor om det fysiska rummets betydelse för lärande.

Framtid

Studie- och uppehållsplatser bör kontinuerligt diskuteras samt uppdateras och anpassas till såväl funktionella som estetiska behov. Även små förändringar i de fysiska och virtuella miljöerna tillgodoser behov av omväxling och variation och stimulerar till kreativitet. Med en medveten planering och levande diskussion behöver detta inte bli dyrt, men kan gynna uppfattningen om Umeå universitet som ett kreativt och nyskapande universitet.

Campusplanen ska bidra till en gemensam framtidsbild så att dess olika intressenter kan diskutera och styra utvecklingen i den riktning som bäst stämmer med den gemensamma visionen. Användningen och byggandet av lokaler ska gå hand i hand. Fysiska åtgärder kan inte ensamma åstadkomma förändringar i beteende eller handlingssätt. Åtgärder måste sättas i ett sammanhang där de svarar mot ett behov eller en efterfrågan, och stödjas genom den befintliga verksamhetens tydliga ledning och förhållningssätt. Planerade fysiska funktioner ska synliggöras och kunna förstås av de som vistas i lokalerna. Information och kommunikation mellan planerare och användare är strategiskt viktigt.

Resultatet från forskning kring det fysiska rummets betydelse för lärandet bör regelbundet hämtas in och stödja planeringen av nya lärandemiljöer.

Universitetets egna miljöer ska användas som forskningsobjekt och campus bli ett laboratorium för denna forskning. För att få till stånd de dynamiska möten och kreativa miljöer som universitetet strävar efter är det nödvändigt att utveckla synen på arbetsmiljöer och hur dessa ska inrättas. En god

arbetsmiljö bör ge arbetsro och möjlighet till koncentration, likaväl som den ska stimulera och synliggöra studenters och medarbetares arbete och resultat.

Inom Umeå universitet bedrivs forskning som kräver laboratorier med dyr och avancerad utrustning. Viss forskningsinfrastruktur kan vara attraktiv för flera olika användare. Med platser för gemensam utrustning kan man spara pengar, men det kan också medverka till att forskare från olika miljöer träffas och stimuleras av varandra. Detta stöds också av tankarna om gränsöverskridande samarbete i vision 2020.

Universitetet är välförsett när det gäller platser för paus och studier, en tradition som bör tas till vara i den fortsatta utvecklingen. Helhetsperspektiv och samspel mellan överordnade stråk och platser är viktigt, likaväl som balansen mellan lugna miljöer och miljöer med mera aktivitet. Ett långsiktigt mål bör vara att studenter och lärare finner samma platser attraktiva och kan arbeta sida vid sida i öppna miljöer, t.ex. biblioteket eller specialutrustade miljöer av olika slag. Ett annat är att upprätthålla balansen mellan studiemiljöer av olika karaktär. Även platser utom-

hus kan utvecklas så att de tjänar som studieplatser.

Tillgänglighets- och rättviseperspektivet är viktigt vid planering av såväl lokaler som campusmiljöer. All planering inom Umeå huvudcampus ska följas av noggranna analyser och konsekvensbedömningar så att huvudcampus och dess lokaler kan ses som tillgängliga och attraktiva av grupper med olika behov. Detta gäller inte minst upplevelsen av trygghet och säkerhet. Det bidrar till i vilken utsträckning den enskilda studenten upplever att hen kan röra sig fritt på campus eller i universitetets lokaler.

3.5 HÄLSA/IDROTT

Hälsa kan definieras på flera olika sätt och innefattar här aktiviteter som leder till fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande. Med idrott menas den fysiska aktivitet som genomförs med målet att ge fysisk och psykisk hälsa. Det kan ske genom motion, rekreation eller tävling.

Rekommendationer

Skapa goda möjligheter för hälsa, motion och rekreation genom att:

- värna och utveckla det stora sammanhållna parkrummet för hälsofrämjande aktiviteter och rekreation
- utveckla inslaget av plats- och årstidsspecifika aktiviteter och upplevelser
- åskådliggöra universitetets idrottsprofil i praktik och i miljöer utomhus
- tydliggöra att Umeå universitet är ett riksidrottsuniversitet och utveckla idrottsprofilen i den fysiska planeringen
- stärka kopplingarna till omgivande rekreatiomsområden för variation och valmöjligheter.

Utvecklingstrender

Idrott och hälsofrämjande aktiviteter får allt större betydelse i kunskapsmiljöer runt om i världen. Många universitet stärker framgångsrikt sin identitet och sitt varumärke genom att erbjuda ett stort och varierat utbud av idrott och motion. Det är ett trivselhöjande och kontaktskapande inslag på campusområden samt skapar för-

delar i konkurrensen om studenter. Hälsa, välbefinnande och friskvård kan också i stort kopplas till samhällsekonomiska vinster när vi lever och arbetar längre.

Nuläge

Umeå universitet har en stark idrottsprofil historiskt sett. De första utbildningarna med fokus på idrott startades redan på 1970-ta-

let. Idrottshögskolan inrättades år 2000/2001. Sedan 2007 kan elitidrottsansökan studenter studera på Umeå universitet och få sina studier anpassade. 2013 fick idrottshögskolan en ny organisation och ett tydligare uppdrag. Våren 2015 blev Umeå universitet även utsedd av Riksidrottsförbundet att bli ett riksidrottsuniversitet. Detta är ett led i Riksidrottsförbun-

möjligheter att utvecklas till ett besöksmål och att bli en del av rekreationsytorna inom huvudcampus.

Framtid

Det finns ett rikt och varierande innehåll att bygga vidare på för att utveckla rekreationsmöjligheterna inom campusområdet. Det gröna parkrummet är en viktig förutsättning, och långsiktigt bör ytorna värnas för att behålla en stor sammanhållen grönyta. Parkrummet kan i framtiden nyttjas än mer och erbjuda en högkvalitativ miljö som utvecklas för hälsofrämjande, sociala, naturnära aktiviteter och rekreation. Parkrummets norra delar bör utformas med fler vistelsezoner. Plats- och årstidsspecifika aktiviteter och upplevelser som speglar det typiska för just Umeå universitet kan vara inslag i detta parkrum.

Inom campusområdet kan det ges plats och möjlighet för universitetets verksamheter att åskådliggöra delar av sin verksamhet i praktik och i lärmiljöer utomhus. En blandning av utemiljöer med olika karaktärer ska uppmuntras. SLU:s Framtidsskog är en tillgång som i framtiden bör utvecklas och lyftas fram inom campusområdet.

Genom campusområdets placering mellan flera av Umeås etablerade och välbesökta rekreations- och friluftsområden finns i grunden goda möjligheter att utöva idrott och andra hälsofrämjande aktiviteter. Med stärkta fysiska kopplingar mellan campusområdet och rekreationsområdena kan man skapa långa sammanhängande motionsslingor och skidspår, till exempel ett 3-milaspår. Möjligheten att samnyttja universitetets campus och IKSU sports verksamhet kan också ge ökade upplevelser på huvudcampus och en möjlighet för IKSU sport att utvecklas ytterligare.

dets satsning för att stärka svensk idrotts internationella konkurrenskraft och möjliggöra elitidrott i kombination med akademiska studier. Riksidrottsuniversiteten ska erbjuda akademisk tränarexamen, anpassade studier för elitidrottare och praktiktäta forskning. Målet är även att stärka forskning i direkt samverkan med idrottare.

På och nära campusområdet finns redan i dag en rad verksamheter och grönytor som ger goda förutsättningar för idrott och andra hälsofrämjande och sociala aktiviteter. Det kan röra sig om sociala aktiviteter vid terminsstart och -slut, lagsporter som fotboll, brännboll och volleyboll samt säsongsbetonade gruppaktiviteter. Campusområdets parkrum har en outnyttjad potential i de norra delarna som i dag innehåller få medvetet utformade vistelsezoner.

Här ligger också IKSU sport, en av Europas största träningsanläggningar, med cirka 22 000 medlemmar. IKSU är en öppen ideell idrottsförening och har som syfte

att möjliggöra idrotts-, frilufts- och friskvårdsaktiviteter samt främja gott kamratskap. Verksamheten innefattar träning, tävling, rekreation och rehabilitering. Vid IKSU Sport ligger också Idrottsmedicinska enheten samt den nybyggda friidrottsarenan Campus Arena, som håller mästerskapsstandard.

Campusområdet ligger också nära frilufts- och rekreationsområden som Gammlia idrottscentrum med bland annat skid- och motionsspår, friluftsområdet vid Umeälven samt Nydala rekreationsområde. I dag saknas dock sammanhängande fysiska kopplingar mellan dessa områden och campusområdet.

Inom huvudcampus, i anslutning till Sveriges lantbruksuniversitet och dess forskning kring skogs-skötsel, ligger Framtidsskogen. Det är en demonstrationsskog av fritt framvuxen skog som gallrats ned till 12 olika skogstyper. I Framtidsskogen testas och demonstreras olika idéer kopplat till skogs-skötsel. Framtidsskogen har goda

4. Utvecklingsområden

Vi har identifierat tre framtida utvecklingsområden:

1. norra campus
2. centrala parkrummet
3. södra campus.

Områdena kännetecknas av att det i dessa delar av huvudcampus identifierats utvecklingsbehov. Varje nytt inslag som tillförs i dessa områden bidrar till de bärande principerna i campusplanen och till en utveckling av huvudcampus som helhet.

1. Norra campus. 2 Centrala parkrummet. 3. Södra campus. 4. Behandlas ej av campusplanen

4.1 VISION

Utbyggnad av esplanader och stadsgator kring huvudcampus möjliggör förändringar av trafiklösningar och frigör byggbar mark i anslutning till huvudcampus. Fyra huvudangöringar etableras, ett i varje väderstreck, där vissa är för bil- och taxitrafik och andra renodlat för gång- och cykeltrafik. Ett huvudcykelstråk anläggs och

genomkorsar huvudcampus i de fyra väderstrecken. Stråket knyter samman huvudcampus med de omgivande stadsdelarna och centrala Umeå. Viktiga befintliga gång- och cykelstråk som angör huvudcampus från intilliggande områden får en tydlig och vacker utformning. Vegetation, belysning och skyltning understödjer viktiga kommunikationsstråk och under-

lättar orienteringen. Det invändiga huvudgångstråket ovan mark utvecklas med tydliga karaktärsfulla vertikala förbindelsepunkter i strategiska lägen.

Ny bebyggelse med framtida förtätning på campus koncentreras till utvecklingsområdena för att slå vakt om huvudcampus grundläggande kvaliteter. Vid norra och södra campus samt vid det centra-

la parkrummet förstärks universitetets form och huvudcampus avgränsning från omgivningen genom förtätning. Till utvecklingsområdena lokaliseras funktioner som utvecklar huvudcampus till en komplett miljö. Förslaget inrymmer cirka 200 000 kvadratmeter bruttoarea expansionsyta inom huvudcampus. Önskvärda funktioner är universitetsanknutna verksamheter, studentbostäder, forskarbostäder, samarbetsmiljöer

mellan Umeå universitet och externa partner och näringsliv samt service. Detta bidrar till att skapa en levande, trygg och tillgänglig miljö på huvudcampus. Parkeringshus anläggs i strategiskt lämpliga lägen som komplement till markparkeringar. Huvudgångstråk binder samman utvecklingsområdena, och längs dessa samt i det centrala parkrummet utvecklas samspellet mellan universitetets yttre och inre sociala miljöer.

Det stora sammanhållna parkrummet avgränsas med ny bebyggelse och det gröna fältet innesluts i campusområdet. Grönytorna utvecklas för aktiviteter som kan komplettera det centrala parkrummets sociala funktion, som sport, lek och rekreation. Det bäckstråk som i dag passerar norra campus relativt obehandlat är en framtida resurs för rekreation, biologisk mångfald och fördröjning av dagvatten.

4.2 FRAMTIDEN

Utvecklingsområde 1: norra campus

Illustrationerna är inspirationsskisser och redovisar inte slutlig utformning.

Vision för norra campus

Strombergs väg blir en stadsboulevard med direkt anslutning i nivå till huvudcampus samt Axtorpsvägen. Två cirkulationsplatser skapar nya entrépunkter i området. Strombergs väg blir huvudgata vid norra campus med separata gång- och cykelbanor, bil- och kollektivtrafik. Lindellhallens norra entré får ökad betydelse och markerar universitetets huvudentré från norr med angöring för bil- och taxitrafik. Petrus Laestadius väg får en underordnad roll som angöringsgata med ombyggnaden av Strombergs väg.

Markparkeringen kompletteras med ett parkeringshus i väster för framtida behov.

Den gång- och cykelväg från Berghem och centrala stan som angör huvudcampus mellan Lärarutbildningshuset och Samhällsvetarhuset är ett vältrafikerat

stråk till och från huvudcampus. Entréplatsen får en medveten utformning som svarar mot dess betydelse som en viktig gång- och cykelangöring till huvudcampus. Campusområdets avgränsning mot omgivande bebyggelse markeras tydligt. Det sker genom exploatering av tidigare obebyggda marktytor mot Strombergs väg som tillgängliggörs när vägen byggs om.

Framtida universitetsanknuten verksamhet eller institutioner planeras i väster, tillsammans med en etablering av Polisutbildningen i nordöst som detaljplaneras. Bostadsbebyggelse med punkthus i nordöst föreslås för studenter och forskare. Punkthusens boendemiljöer skapar social aktivitet i norra campus randzoner och ger ett större underlag för servicefunktioner i anslutning. Som sociala entréplatser i området vidareutvecklas redan befintliga entréplatser vid Lin-

dellhallen och Samhällsvetarhuset. Ny social entréplats för norra campus är torget vid Polisutbildningen.

Bostadsbyggandet i områdets nordöstra delar innebär att det stora gröna parkrummet avgränsas och innesluts i campusområdet. Ytan utvecklas till en aktivitetspark som kan komplettera det centrala parkrummets sociala funktion. Här planeras ytor för utomhussporter men också ytor för fri lek och rekreation. Det bäckstråk som i dag passerar norra campus relativt obehandlat är en framtida resurs för rekreation, biologisk mångfald och fördröjning av dagvatten. I framtiden utvecklas stråket till en blå pulsåder av sel, lugnvatten, genom campusområdets norra del. En serie fördröjningsdammar skapas och utformas till sociala vistelsemiljöer med sittplatser och mindre bryggor.

Utvecklingsområde 2: centrala parkrummet

Illustrationerna är inspirationsskisser och redovisar inte slutlig utformning.

Vision för centrala parkrummet

Universitetsplatsen blir den centrala platsen i Universitetsstadens västra del. Här utformas huvudcampus västra huvudangöring för gång- och cykeltrafik. I närheten ligger resecentrum för regionaltåg samt hållplatser för lokal- och regionalbusstrafik. Petrus Laestadius väg byggs om till esplanader med sträckning mellan huvudcampus och Norr-

lands universitetssjukhus samt vidare från Universitetsplatsen och norrut mot Strombergs väg.

Det centrala parkrummet fungerar redan i dag som campusområdets hjärta och är en uppskattad social utemiljö på huvudcampus. Parkrummets södra sida förtätas och omsluts med en stadsmässig byggnadsstruktur. Önskvärda funktioner i dessa lägen är univer-

sitetsanknuten verksamhet, samarbetsmiljöer samt student- och forskarbostäder.

Universum utvecklas till ett centrum för huvudcampus - en punkt som knyter ihop campus och samtidigt ger universitetet en profilbyggnad. Här samlokaliseras gemensamma funktioner och service i en miljö som är levande från morgon till kväll. Byggnadens funktion mar-

keras i den yttre gestaltningen och ges en öppen karaktär. Här finns möjlighet att samla universitetets personal, studenter, företagare och föreläsare. Universum vidareutvecklas till en plats för olika evenemang och mässor. En ny entréplats anläggs i anslutning till Universums huvudentré med en formell av- och påstigningsplats. Platsen nås med

taxi eller buss och skapar en värdig ram för större evenemang i Universum eller Aula Nordica.

Samspelet mellan det centrala parkrummets yttre sociala miljö och intilliggande byggnaders inre sociala miljöer utvecklas. Inre sociala miljöer i markplan exponeras i fasaden i väl valda lägen runt det centrala parkrummet och i anslut-

ning till nya sociala entréplatser. Hänsyn tas till vackra utblickar och fördelaktig orientering i förhållande till väderstreck. Här finns möjligheter att utforma ett urbant landskap med sittplatser och gradängar på ett sätt som knyter an till området framför Lindellhallen för att ytterligare samla området och skapa en helhet.

Utvecklingsområde 3: södra campus

Källa: Sweco Architects

Illustrationerna är inspirationsskisser och redovisar inte slutlig utformning.

Vision för södra campus

Gösta Skoglunds väg längs huvudcampus södra sida är en stadsgata men behåller sin karaktär av huvudstråk. Ny huvudangöring för bil- och taxitrafik anläggs i korsningen mellan Gösta Skoglunds väg och Linnaeus väg. Här skapas också ett långsträckt entrétorg som infogas i den täta strukturen i denna del av huvudcampus. Här angör den vältrafikerade gång- och cykelväg som binder samman Ålidhem och universitetsområdet, den så kallade Ho Chi Min-leden. Den förlängs nu i ett huvudcykelstråk som genomkorsar huvudcampus i nord-sydlig riktning.

Parallellvägen samt befintliga markparkeringsytor längs Gösta Skoglunds norra sida omvandlas till exploaterbar mark och planeras för blandad stadsbebyggelse som ansluter höjdmässigt till befintlig bebyggelse på campusområdet. Med detta får campusområdet en tydligt markerad avgränsning mot omgivningen. Universitetsanknuten verksamhet, student- och forskarbostäder samt samarbetsmiljöer är möjliga framtida verksamheter, tillsammans med en etablering av Medicinskt biologiskt centrum som redan detaljplaneras. Som en ersättning för den tidigare markparkeringen kan ett parke-

ringshus byggas i sydöst, med infart från Håkan Gulleasons väg.

Huvudcampus invändiga gångstråk ovan markplan blir i framtiden en viktig planeringsförutsättning. Stråket får formell status och ändras över tid med medveten utformning och skyltning för att underlätta orienterbarheten inom universitetets lokaler. Stråket kopplas till viktiga interna förbindelsepunkter med tydliga vertikala kopplingar i form av trappor och hissar i strategiska lägen. De vertikala förbindelsepunkterna utvecklas för att ge karaktär och kännetecken.

